

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา**

นางสาวชญาנית พงษ์ขยธร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545**

บทคัดย่อ

ชฎานิส พงษ์ชยธร : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังหิน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545
ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2545 เป็นระยะเวลา 7 เดือน ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคม การ
ดำเนินงานของหมู่บ้านวังหิน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานและความสามารถในการแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล การค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง
และศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลเพื่อนำมาใช้
ในการทำสารนิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน มีความเข้มแข็งในตัวชุมชน
สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในการบริหารในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ส่งผลให้ชุมชนมีการสร้างงาน
สร้างรายได้ มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพของคนให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ
เป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพ กองทุนหมู่บ้านยังมีประโยชน์สำหรับชาวบ้านผู้ที่ขาดโอกาสในการ
ประกอบอาชีพเสริม ซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวบ้านอยู่ดีกินดี

กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ยังขาดความรู้ในด้านการบัญชีที่ถูกต้อง และการตลาดที่เป็น
ระบบจึงจำเป็นต้องศึกษาโดยให้เวลา และควรมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การ
บริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน กลุ่มบุคคลที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลา 8 เดือน (8 กุมภาพันธ์ 2545 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545) ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา, อาจารย์สุรียา สมุทรคุปต์ และอาจารย์คาร์ณี ขำแจ่ม จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ท่านแนะนำที่อาจารย์ได้วิพากษ์วิจารณ์และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างที่ทำวิจัยได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดีทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณาจารย์ประจำวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ การจัดการธุรกิจชุมชน และวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาทางด้านวิชาการ

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน วังหิน กำนัน ประธาน อบต. บ้านโพธิ์ อนามัยประจำตำบลบ้านโพธิ์ พัฒนาการประจำตำบลบ้านโพธิ์ ชาวบ้านวังหินทุกท่าน ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์ จำนวน 9 ท่าน ที่ได้ทำงานร่วมกันมาตลอดระยะเวลาที่ให้คำปรึกษา และแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ ถ้าหากข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเข้าใจผิดผู้วิจัยก็ขออภัยได้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับข้อเสนอ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ของผู้อ่านทุกท่านจะมีส่วนช่วยในการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้

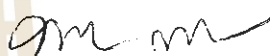
ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชฎานิส พงษ์ชยธร

หน้าอนุมัติ

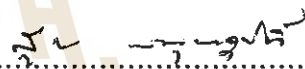
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักตามสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมิน
โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติยาษา)

กรรมการสอบ

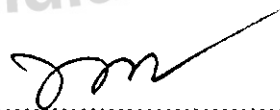

.....
(อาจารย์สุริยา สมุทรคุปต์)

.....
(อาจารย์เทพทวี ไชควสิน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
ประเมิน โครงการ

.....
(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน ๑๖ ๒๕๕๖ พ.ศ.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	3
กรอบแนวคิดและทฤษฎี	3
วิธีดำเนินการ	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	7
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
กลุ่มที่ 1 เอกสารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของทางราชการ	8
กลุ่มที่ 2 เอกสารที่ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้จัดทำขึ้น โดยเฉพาะ	11
กลุ่มที่ 3 เอกสาร บทความที่สำคัญเกี่ยวกับกองทุนที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	20
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	25
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	26
บทที่ 4 ผลการติดตามและประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)	28
ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)	33

ผลการประเมินการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)	35
	หน้า
สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	41
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการประเมินโครงการ	43
อภิปรายผลการประเมินโครงการ	44
ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก ก ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวังหิน	50
ภาคผนวก ข แบบรายงาน (บร.1 – 12)	58
ภาคผนวก ค กรณีศึกษา : อาชีพที่โดดเด่นในหมู่บ้านวังหิน	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 1 โครงสร้างประชากรหมู่บ้าน บ้านวังหิน พ.ศ. 2545	32
2. ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้ดูแลราย โดยแยกกลุ่มอาชีพการทำเกษตร	36
3. ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดบริบทของผู้ดูแลราย โดยแยกกลุ่มอาชีพค้าขาย	38
4. ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย	39
5. ตารางที่ 5 แสดงสถานะการเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน	47

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2. แผนที่ 1 แสดงอาณาเขตของหมู่บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา	30
3. แผนที่ 2 ภาพตัดขวาง แสดงพื้นที่อาณาเขตทางกายภาพของหมู่บ้านวังหิน	31

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อและเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการลดค่าเงินบาท การขาดดุลการค้า ภาวะเงินเฟ้อต่างประเทศ และการปิดกิจการของธุรกิจหลายแขนง จนเกิดปัญหาการเลิกจ้างงาน การว่างงานในทุกระดับของแรงงาน และปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา ประชาชนทุกกลุ่มได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะความยากลำบากในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะรายได้ที่ลดลงกับภาระการเลี้ยงดูครอบครัวที่มีมากขึ้น แม้รัฐบาลจะหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไรก็ไม่สามารถช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นได้เท่าที่ควร

จากรายงานการศึกษาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือน (2543) ได้นำเสนอผลกระทบที่มีต่อรายได้ของครัวเรือนว่า ครัวเรือนที่รายได้เพิ่มขึ้นมีจำนวนน้อยกว่าครัวเรือนที่รายได้ลดลง 1 ใน 4 ของประชากรตัวอย่างที่สำรวจ ผลกระทบจากราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นทำให้ครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับปัญหาหนัก เนื่องจากราคาสินค้าเพิ่มแต่รายได้คงที่ หรือบางครัวเรือนอาจมีรายได้ที่ลดลง การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเพื่อนบ้านก็เกิดขึ้นน้อยยิ่งถ้าเป็นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล จากรายงานว่าได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านหรือชุมชนต่ำกว่าภาคอื่น ๆ ซึ่งรัฐบาลก็ได้หาแนวทางเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานและมีมติให้ดำเนินการตามมาตรการจ้างงานในชนบทเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้าเมืองหลวงเพื่อหางานทำจะได้กลับมาประกอบอาชีพในบ้านเกิดของตน

จากสถานการณ์การว่างงานที่ดูเลวร้าย การแก้ปัญหาของรัฐบาลจะต้องดูที่ปัจจัยที่จะช่วยลดหรือเพิ่มให้สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานการณ์ติดลบ และกิจกรรมการผลิตก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลจะต้องเจ้าแทรกแซงราคาสินค้าเพื่อให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ที่จะเลี้ยงตนได้และไม่ต้องอพยพไปทำงานที่เมืองใหญ่ (รายงานการศึกษาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือน, 2543) ได้สำรวจพบว่าความต้องการของประชาชนที่จะประกอบอาชีพ มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นความต้องการที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนยังคงเห็นความสำคัญของการทำเกษตรและคิดว่าอาชีพเกษตรนี้สามารถเลี้ยงชีพของตนได้ และเป็นการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐบาลของ ฯพณฯ ทักษิณ ชินวัตร ได้เล็งเห็นถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีปัญหา มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ประชาชนว่างงาน เนื่องจากเศรษฐกิจที่ยังแยกลงอยู่ เรื่อย ๆ ในขณะนี้ จึงได้มีมาตรการแก้ไข โดยการส่งเสริมความรู้และพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเริ่มมาจากระดับ รากหญ้าเมื่อประชาชนในระดับนี้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงไม่ลำบากก็ จะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศที่สามารถจะนำไปสู่ความยั่งยืนได้ จึงได้มีนโยบายเร่งด่วนใน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและ ท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิ ปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ ระหว่างชุมชน ราชการ และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินในความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้ง เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้าง ศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุม ชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ จากความ พร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการ ประเมิน โครงการ ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมิน โครงการ, 2544)

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นหนึ่งในบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้เริ่มปฏิบัติงาน โดยลงพื้นที่ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้ทำการประชาคมหมู่บ้าน เรื่อง การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหินขึ้น ใน วันที่ 28 มิถุนายน 2544 ได้ร่วมกันพิจารณาโดยศึกษาถึงข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน แล้วร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับกองทุนหมู่บ้านวังหิน โดยจะยึดระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติเป็นหลัก (ประชาคมหมู่บ้านวังหิน, 2544) เมื่อหมู่บ้านมีความพร้อมที่จะจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จ จึงได้มีการอนุมัติให้ตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นในวันที่ 30 มิถุนายน 2544 เพื่อรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 (หนังสือ อนุมัติกองทุนหมู่บ้านวังหิน, 2544)

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อสามารถศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านวังหิน โดยดูจากการกระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
2. เพื่อทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านวังหิน ว่าบรรลุเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
 - 2.1 ชุมชนสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ตน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 - 2.2 ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้คงอยู่ได้ตลอดไป เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ชุมชนของตนเอง
 - 2.3 ชุมชนมีการเรียนรู้และคิดริเริ่มจากการพัฒนาอาชีพ และสามารถแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้
3. เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมกันทำงานในลักษณะเป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์ในแนวราบมากกว่าแนวตั้ง
4. เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากปัญหาในชีวิตจริง และเป็นการเรียนรู้เพื่อพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ

กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดในเรื่องต้นแบบทางความคิดของกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP Model ตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ รายละเอียดของกรอบความคิดทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้ดังนี้

ความหมายของ CIPP Model

C (Context) หมายถึง บริบทของหน่วยระบบในที่นี้ หมายถึง บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของชุมชนหมู่บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

I (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ หมายถึง ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน นักศึกษาของกองทุน

P (Process) หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระบวนการของหน่วยระบบจะพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด การแนะแนวทาง ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

P (Product) หมายถึง ผลผลิตของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วนประกอบของ CIPP Model

ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 1 หน่วยระบบ A หมายถึง กองทุนหมู่บ้านในระดับองค์กรรวม หน่วยระบบ A มีองค์ประกอบหน่วย 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) และปัจจัยผลผลิต (P)

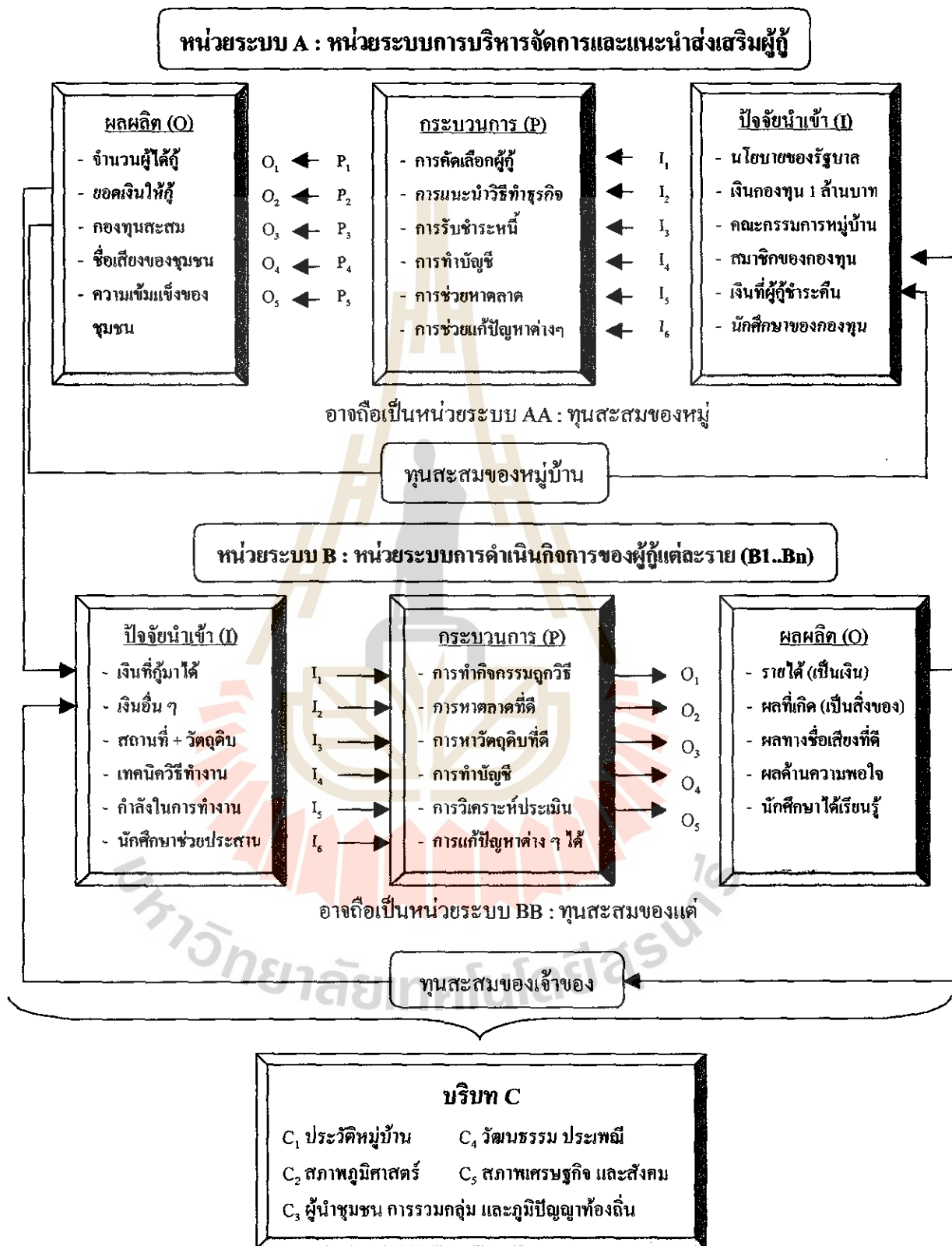
ส่วนที่ 2 หน่วยระบบ B หมายถึง หน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน หน่วยระบบ B มีองค์ประกอบหน่วย 3 ส่วนเช่นกัน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) และปัจจัยผลผลิต (P)

หน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ (I) ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ (P) ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ (O) ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ (I) ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี (P) คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี (O) ได้แก่ ผลผลิตตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุน เป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำ เพื่อดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวังหิน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านวังหิน และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชน กระบวนการ สภาพการดำเนินงาน และสถานการณ์ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ CIPP Model วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานที่ทางมหาวิทยาลัยให้มาสำรวจบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลชุมชนหมู่บ้าน ข้อมูลเอกสารทางราชการ ข้อมูลเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประเมินของกองทุนหมู่บ้านวังหิน ผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบความคิดในการประเมิน และปัจจัยชี้วัดใน CIPP Model เป็นหลัก

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษาศาสนาสนธิพนธ์เล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 5 บทได้แก่

บทที่ 1 บทนำ เป็นการนำเสนอเรื่องของหลักการและเหตุผลของการประเมินโครงการ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ กรอบความคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ วิธีดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับเอกสารที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการ ซึ่งมีทั้งหมด 3 กลุ่มใหญ่ คือ เอกสารเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ เอกสารที่กองทุนหมู่บ้านทำขึ้น และเอกสารที่นำเสนอเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านจากสื่อต่าง ๆ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอวิธีการประเมินโครงการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรและตัววัดชี้ที่ใช้ในการประเมินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอผลการติดตามการประเมินของผู้วิจัยจากการลงปฏิบัติในพื้นที่จริงของกองทุนหมู่บ้านวังหิน จากการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการปฏิบัติตามรายละเอียดไว้ในบทที่ 4

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอผลสรุปข้อมูลของ กองทุนหมู่บ้านวังหิน โดยการอภิปรายผลที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งตัวของผู้วิจัยเองด้วย

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ชุมชนได้เรียนรู้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาในระดับชุมชน มีการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักมาสู่การยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยมองว่าคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด หากสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้แล้ว คนก็จะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ อันเป็นการปรับเปลี่ยนความคิดในการพัฒนาที่เชื่อว่าเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดความเจริญมาสู่ด้านอื่น ๆ ที่เป้าหมายจะมุ่งพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยเชื่อว่าถ้าชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วจะทำให้บุคคลอยู่ดีกินดี มีชีวิตที่ดีได้อย่างแท้จริง
2. ได้ทราบถึงศักยภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่สามารถบริหารจัดการกองทุนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี มีแหล่งเงินทุนให้แก่สมาชิกผู้กู้อย่างไม่ขาดสน ผู้กู้ก็สามารถนำเงินกู้เพื่อไปพัฒนาอาชีพของตน สร้างงาน สร้างรายได้ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตน เพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น สมาชิกของกองทุนมีความผูกพัน สามัคคี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และร่วมกันปฏิบัติตามระเบียบกองทุนอย่างเคร่งครัด กองทุนก็จะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ได้ทราบถึงการรวมตัวกันของชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิใช่ประโยชน์ส่วนตัว โดยการสร้างจิตวิญญาณของชุมชน ได้จากการที่สมาชิกมีรู้สึกความผูกพัน รักใคร่สามัคคี รักดีกับชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ห่วงเห่น มีความเป็นปึกแผ่น มีสัมพันธภาพ ชุมชนมีสิ่งที่มีสมาชิกยึดเหนี่ยวร่วมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง
4. ได้ทราบถึงความสามารถในการจัดการตนเอง และแก้ปัญหาของตนเองได้ โดยร่วมช่วยกันวางแผน จะทำอะไร ใครเป็นผู้ทำ ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร มีการจัดกระบวนการเป็นการเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผน ซึ่งต้องมีการเตรียมคน เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การลงมือดำเนินการเป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนกว่างานจะเสร็จ และชุมชนมีการเรียนรู้ความเป็นไปของโลก รู้ข่าวสารทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการเมืองการปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้จะเป็นไปในลักษณะเรียนรู้ร่วมกันจากการกระทำด้วย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาของบทที่ 2 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นเอกสารที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นของทางราชการ กลุ่มที่สอง เป็นเอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านวังหินได้จัดทำขึ้น โดยเฉพาะ และกลุ่มที่สาม เป็นเอกสารจากบทความและข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่น่าเสนอโดยสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2544) นำเสนอนโยบายโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไว้ดังนี้ ว่าเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เป็นการถือคุณประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส ซึ่งได้เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันชุมชนราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองเป็นการสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้คณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติรับผิดชอบจัดสรรเงินและพิจารณาอนุมัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2544) นำเสนอระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ไว้ 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจในการตัดสินใจและรับผิดชอบเกี่ยวกับหน้าที่ต่าง ๆ ที่คณะกรรมการกองทุนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึงระเบียบและข้อปฏิบัติของคณะกรรมการ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง คณะกรรมการจะมีวาระในการทำงานคราวละ 2 ปี กรณีที่จะพ้นจากตำแหน่งจากการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการก็ต่อเมื่อ ตาย ลาออก ล้มละลาย คณะรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือได้รับโทษให้จำคุก ในการประชุมของคณะกรรมการต้องเข้าร่วมประชุมเกินครึ่งหนึ่งขององค์ประชุม การพิจารณาการประชุมใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ หน้าที่ของคณะกรรมการคือ จัดทำแผน นโยบาย และการบริหารจัดการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 สำนักงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะทำหน้าที่เกี่ยวกับงาน ธุรการ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินงานกองทุน จัดให้มีการสนับสนุน อบรม ชี้แจงการทำงานของกองทุน พร้อมทั้งต้องรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานให้คณะกรรมการทราบด้วย

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2544) นำเสนอแบบการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประมวลความพร้อมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 15 คน และต้องผ่านขั้นตอนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนจากชาวบ้านจำนวนครัวเรือนของหมู่บ้านที่จัดเวทีชาวบ้าน ต้องมี 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน โดยผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องไม่น้อยกว่า 2 ปี มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยต้องโทษเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่

เคยถูกไล่ออกจากหน่วยงานราชการ หรือองค์กรอิสระ และไม่เป็นผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลที่มีคุณสมบัติครบและผ่านกระบวนการเลือกตั้งจากชาวบ้าน หลังจากนั้นผู้ที่ได้รับคัดเลือกทั้งหมดจะเลือกประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและตำแหน่งอื่นตามลำดับ สาเหตุที่ต้องแบ่งคณะกรรมการให้รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นก็เพื่อการทำงานจะได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2544) ได้จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน เพื่อ เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนำเสนอการขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ ให้จัดทำแบบคำขอขึ้นทะเบียน (กทบ.2) จากคณะกรรมการระดับอำเภอ แล้วยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารที่กำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน และเปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ได้ประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านว่ามีความพร้อมหรือมีปัญหาด้านใด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและดำเนินงาน เรื่องของการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านก่อนที่จะได้เงินกองทุน จะต้องทราบระเบียบข้อบังคับในการทำงาน มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน จากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน และการปฏิบัติที่เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

การพิจารณาเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2544) นำเสนอการพิจารณาเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้กับสมาชิกผู้กู้ (หมวด 7) ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์การกู้อย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด จะอนุมัติเงินกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อราย ส่วนการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินจะอนุมัติตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนอย่างน้อย 2 คนในการทำสัญญากู้ยืมเงิน ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว การกำหนดดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้ ในอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก กำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ให้พิจารณาความเหมาะสมในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี กรณีผู้กู้ไม่ชำระเงิน

กู้หรือผิดสัญญา คณะกรรมการมีการกำหนดบทลงโทษหรือให้ชำระดอกเบี้ยตามเงื่อนไขในสัญญา และถ้าหากผู้กู้ไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้กรรมการกองทุนสามารถยกเลิกสัญญา และเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างคืนทั้งหมดเต็มจำนวนได้ทันที

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา (2544) นำเสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ จากผลการวิเคราะห์โครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาก่อรูปเป็นการสร้างรายได้สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงานและสร้างศักยภาพยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะจัดขึ้นอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 2 เอกสารที่กองทุนหมู่บ้านวังหินได้จัดทำขึ้นโดยเฉพาะ

วาระการประชุม

กองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านวังหิน (2544) ได้จัดการประชุมประชาคมหมู่บ้านในวาระการประชุมหัวข้อเรื่อง การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านวังหิน และการเลือกคณะกรรมการ มีการประชุมหมู่บ้านในวันที่ 28 มิถุนายน 2544 ร่วมกันพิจารณา โดยศึกษาถึงข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน แล้วร่างระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับกองทุนหมู่บ้านวังหิน โดยยึดหลักของระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นหลัก และได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหิน จำนวน 15 คน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหิน (2544) นำเสนอระเบียบ ข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหินไว้ว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อสันติยั่งยืน ทำการก่อตั้งเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทร เป็นไปด้วยความคล่องตัวอย่างมีประสิทธิภาพจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบของกองทุนหมู่บ้านไว้ โดยที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านวังหินที่บ้านเลขที่ 42 หมู่ 5 (บ้านวังหิน) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านวังหิน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์ และสมาชิกสามารถกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพใหม่ หรือพัฒนาอาชีพเดิมให้มีความยั่งยืนได้ โดยแหล่งที่มาของเงินทุนหมู่บ้านจะมาจากเงินจัดสรรของกรรมการ เงินกู้ยืม ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นของสมาชิก และเงินฝากสะสมของสมาชิก ซึ่งคุณสมบัติของสมาชิกต้องอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการก่อตั้ง เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน คณะกรรมการพิจารณาให้เป็นสมาชิก และมีเงินฝากสะสมหรือเงินหุ้น ไม่น้อยกว่า 1 หุ้น การสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นคำร้องขอเป็นสมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุนตามคุณสมบัติในระเบียบกองทุน สมาชิกจะพ้นจากการเป็นสมาชิกได้ก็ต่อเมื่อ ตาย ลาออก โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม เป็นคนไร้ความสามารถและฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน ฯลฯ (ภาคผนวก ก)

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหิน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหิน (2544) นำเสนอการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังหิน ว่าการอนุมัติเงินสมาชิกที่ประสงค์ขอกู้เงินต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้นั้นประเภทการกู้ยืมโดยส่วนใหญ่ได้กู้เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพทางการเกษตรจำนวน 59 ราย จากจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 61 ราย อีก 2 รายกู้เพื่อค้าขาย ได้มีการอนุมัติให้กู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนเงิน 20,000 บาท ในกรณีอนุมัติเงินกู้เกินกว่า 20,000 บาท จะมีการประชุมเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการตามที่ยื่นเสนอ ขอกู้ โดยกำหนดค้ำประกันค้ำประกันเป็นร้อยละ 3 บาทต่อปี ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน การกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ คณะกรรมการกอง

ทุนหมู่บ้านวังหินพิจารณาแล้วตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้โดยชำระแบบรายปี จะชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

รายงานการศึกษาชุมชน

ชญาณิศ พงษ์ชยธร (2544) นำเสนอรายงานการศึกษาชุมชน เรื่อง ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตกองทุนเงินล้านไว้ดังนี้ จากกรณีศึกษาหมู่บ้านวังหินเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหมู่บ้านวังหิน การศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านวังหิน และสามารถรวบรวม เก็บข้อมูลของชุมชน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ของชุมชน โดยเนื้อหาของรายงานจะกล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญ ขั้นตอนในการทำวิจัย ประวัติความเป็นมา และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านวังหิน รวมถึงระเบียบของกองทุนและการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านวังหิน การวิเคราะห์ถึงความเข้มแข็งของกองทุน ความสามารถในการบริหาร กองทุน และแนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านวังหินในอนาคต ซึ่งสรุปได้ว่า 95% ของความมั่นใจ ว่าอนาคตของกองทุนหมู่บ้านวังหินจะดำเนินไปได้ด้วยดี และสามารถจัดการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านวังหินให้ถึงตลอดรอดฝั่งและทำการดำเนินการบริหารกองทุนได้ตลอดไป

กลุ่มที่ 3 เอกสาร บทความ และข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอโดยสื่อต่าง ๆ

กองทุนหมู่บ้าน (2545 : 11) นำเสนอเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ว่านโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ซึ่ง ฯพณฯ ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศได้มีคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามโครงการได้กล่าวถึงการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ยังมีปัญหาในการดำเนินงานมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเรื่องการจัดการกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน ส่อเค้าล่ม (2545 : 11) นำเสนอเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านว่ามีแนวโน้มจะล่มเนื่องจากกรรมการกองทุนขาดความรู้สมาชิกรวมออกเป้าหมาย ซึ่งทางคณะกรรมการติดตามผลการทำงานได้ตรวจสอบพบว่า สมาชิกที่กู้เงินไปใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กู้ ชาวบ้านขาดความรู้ มีความต้องการให้ผู้รู้เข้าไปแก้ไข

ผลปฏิบัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (2544: 23) นำเสนอการมอบรางวัลให้ 9 จังหวัด ยอดเยี่ยม เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้รายงานความก้าวหน้าของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงผลงานยอดเยี่ยมของทั้ง 9 จังหวัด ที่ได้ปล่อยสินเชื่อให้สมาชิกถึง 100% ได้แก่ พะเยา พิจิตร อุตรดิตถ์ เลย ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง สตูล นราธิวาส และภูเก็ต

นงลักษณ์ เศรษฐพิภย์, (2544: 32-33.) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโดยเน้นจุดเด่น จุดด้อย ของกองทุนหมู่บ้านไว้ดังต่อไปนี้ จุดเด่น คือรัฐบาลมีเจตจำนงดีให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อมซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน จึงควรให้ชาวบ้านจัดประชาคมตรวจสอบว่าตนเองมีความพร้อมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินชุมชนให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบยิ่งขึ้น ทางด้านจุดด้อย เป็นการกำหนดระยะเวลาเงินกู้ยืมไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นข้อจำกัด ควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการและให้หลากหลายไปตามลักษณะของอาชีพและวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน แต่รัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียน จึงไม่ค่อยเกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจทำให้ผู้กู้ต้องหาเงินกู้มาคืนให้ทันโดยอาจจะต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ จึงทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

อดุลย์ วงศ์วิบูลย์, (2544: 31-33.) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในหัวข้อเส้นทางความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งไว้ดังนี้ จากแนวคิดของนักคิดหลายคนที่ได้กล่าวถึงลักษณะของ ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถสรุปรวมได้ คือ สมาชิกของชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้และสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่ชุมชน มีความผูกพันและสัมพันธ์ที่ดี เห็นประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าส่วนตน ชุมชนที่พึ่งตนเองได้สามารถร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตัวเองโดยอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก และเกิดมีผู้นำตามธรรมชาติขึ้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชนที่ทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง

ศัลยา ประชาชาติ, (2545: 16.) นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่ได้จากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยสรุปได้ว่าการปล่อยเงินเข้าสู่ชนบทได้ครบตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่เน้นผลทางสังคมอื่น ๆ จะประสบผลสำเร็จควรมีการประชาสัมพันธ์ดูแลอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามผล อย่างสม่ำเสมอ ส่วนผลการประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้าน ครั้งที่ 1 รายงานว่าการชำระหนี้ที่ผ่านมา 86.6% ผู้กู้คืนเงินตามกำหนดทุกครั้ง 12.6% คืนเงินตามกำหนดเป็นบางครั้ง และ 0.8% ที่ไม่สามารถคืนเงินได้ตามกำหนดเวลา และสรุปได้ว่าการนำเงินไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ไม่ไ้เรื่องน่าเป็นห่วง ควรเปลี่ยนวิธีการป้องกันหนี้ หันมาสนใจการช่วยประคองกิจการของผู้กู้ให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ กองทุนหมู่บ้านจะได้ก้าวไปสู่การเพิ่มทุนทางสังคมให้แก่ชุมชนทั่วประเทศ โดยใช้ทุนทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเพิ่มทุนทางสังคม

โดย สำนักงานประชาสัมพันธ์ (2545: 8.) นำเสนอเกี่ยวกับการจัด โครงการเวทีประชาคมกองทุนหมู่บ้านกับการพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 1 วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาของการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานของกองทุนที่ประสบความสำเร็จให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานของกองทุนอื่น ๆ และเพื่อเป็นเวทีในการตรวจสอบและการบริหารจัดการกองทุน

สปรส (2545: 25) นำเสนอบทความที่ว่า กองทุนหมู่บ้านต้องเป็นมากกว่ากองเงิน ได้กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านว่าเงินกองทุนไม่เพียงแต่ให้กู้เงิน แล้วยังสามารถสร้างโอกาสให้แก่ ชุมชน มีกิจกรรมเพื่อเป็นการพัฒนาหมู่บ้าน ผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านหลายอย่างที่ช่วยให้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้อยู่ดีมีสุขกันทั่ว จึงพิสูจน์ได้ว่า กองทุนไม่ใช่เงิน แต่เป็นอะไรที่ใหญ่โตและมีคุณค่ามากกว่าเงินมากนัก

สรุป

ผลการประยุกต์ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวังหิน สามารถสรุปประโยชน์ที่ได้จากเอกสารทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้ เอกสารกลุ่มที่ 1 ช่วยให้ผู้วิจัยได้รู้และเข้าใจในระเบียบ และสามารถกำหนดตัวแปรที่ใช้ในเอกสารเหล่านี้ เอกสารกลุ่มที่ 2 ให้ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหมู่บ้าน และกองทุนหมู่บ้านวังหิน ซึ่งข้อมูลในกลุ่มนี้ช่วยให้ผู้วิจัยได้นำไปกำหนดตัวแปร CIPP Model ทั้งในระดับหมู่บ้านโดยรวม และผู้กู้แต่ละราย เอกสารกลุ่มที่ 3 ช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักถึงสถานการณ์การดำเนินงานจริงในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งความคิดเห็นต่าง ๆ ของนักวิชาการและผู้สื่อข่าว เกี่ยวกับนโยบายและผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1. วิธีการประเมินโครงการ 2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ 4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 6. การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดของหัวข้อย่อยจะปรากฏอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินโครงการโดยใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียดไม่สามารถอธิบายด้วยตัวเลขได้ การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและการปรับกรอบคำถาม แนวคิดและวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เข้าถึงการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ลึกและสะท้อนสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุดเน้นข้อมูลรายละเอียดเป็นการบรรยาย โดยการวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจ โดยศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่ และจากการสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของชาวบ้านที่เป็นอยู่ การออกแบบสำรวจซักถาม รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลบ้างอย่างที่เป็นความคิดเห็นของชาวบ้าน ทักษะคนที่ชาวบ้านมีต่อกองทุนเงินล้านหมู่บ้านวังหิน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมในเรื่องต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ร่วมมือจัดขึ้น โดยผู้วิจัยจะเน้นการเก็บข้อมูลจากการลงมือปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับชาวบ้านในหมู่บ้านด้วยตนเอง

การศึกษาเฉพาะกรณี จะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีจากการทำงานในพื้นที่ของหมู่บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การประเมินโดยยึดรูปแบบเชิงระบบ CIPP Model จากกรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบการเก็บข้อมูลในการประเมินเป็นแบบความคิดเชิงระบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน หนังสือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

พ.ศ.2545 รายละเอียดของกรอบแนวคิดทฤษฎีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดังนี้

C (Context) คือ บริบทของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงหน่วยระบบของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับประเทศ ที่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในชุดปัจจุบัน และบริบททางเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งข้อมูลจะประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศ ประชากร ลักษณะการประกอบอาชีพ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ลักษณะการดำเนินชีวิต ผู้นำของชุมชน ภาวะการเป็นหนี้สิน ศักยภาพของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

I (Input) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายของรัฐบาลจำนวน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้เลือกตั้งขึ้น ผู้สมัครขอกู้เงิน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เงินกู้ที่ได้มา สถานที่และวัตถุประสงค์ในการประกอบการ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังที่ใช้ในการทำงาน

P (Process) คือ กระบวนการของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จะพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การหาตลาด และการวิเคราะห์ประเมินผล

P (Product) หรือ O (Output) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำงานอยู่เพียงเฉพาะพื้นที่เดียว เนื่องจากได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่กำหนด เพื่อการทำวิจัยให้เป็นไปตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 ถึงเดือนกันยายน 2545 เป็นระยะเวลา 8 เดือน ในเรื่องการศึกษาดังนี้

1. บริบทของหมู่บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การเลือกพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้การเลือกพื้นที่ในการประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นลักษณะเฉพาะที่ผู้วิจัยไม่ได้เลือกเอง แต่เป็นพื้นที่ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งโครงการนี้ได้จัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ

เพื่อมันจึงจะได้เข้ามาช่วยเหลือกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ และพื้นที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษา คือ กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน เป็นพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในกรณีศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยประชากรของ 3 ระบบย่อย โดยยึดเอาประชากรแต่ละระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ C เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทหมู่บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ C มีจำนวน 100 ราย คิดเป็น 50% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.1, บร.9, บร.12 และข้อมูลมือสอง จากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการหาข้อมูล ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน มีดังนี้

- ผู้อาวุโสในหมู่บ้านวังหิน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีในอดีตของหมู่บ้านวังหิน
- ผู้ใหญ่บ้านวังหิน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาของหมู่บ้านวังหินในความเป็นอยู่ปัจจุบัน
- ผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านข้อมูลของกลุ่ม หรือองค์กร นั้น ๆ
- หัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้านวังหิน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านสภาพความเป็นอยู่ ภาวะเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว รวมถึงสภาพแวดล้อมของครอบครัวในหมู่บ้าน
- ชาวบ้านในหมู่บ้านวังหิน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านทัศนคติ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
- ชาวบ้านที่ไม่ใช่สมาชิกกองทุน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จากความคิดของผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านข้อมูลมือสองที่เป็นบริบทของหมู่บ้านวังหินมีอยู่ในส่วนของราชการต่าง ๆ

หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบภาพรวมของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ A มีจำนวน 71 ราย คิดเป็น 100% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.2 ถึงบร.10 และข้อมูลมือสอง เอกสารที่เกี่ยวข้องในการหาข้อมูล ประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แก่

- คณะกรรมการกองทุนมีทั้งหมด 15 คน ดังนี้
1. นายล้วน	กระจ่างโพธิ์	ตำแหน่ง ประธานกองทุนหมู่บ้าน
2. นายสมาน	คำโพธิ์	ตำแหน่ง รองประธาน
3. นายสมหมาย	ปานปรีชา	ตำแหน่ง เลขานุการ
4. นายประเสริฐ	เชยโพธิ์	ตำแหน่ง เหมรัญญิก
5. นายสมาน	จัดโพธิ์	ตำแหน่ง กรรมการ
6. นายเชื้อม	เชยโพธิ์	ตำแหน่ง กรรมการ
7. นายพลพล	ศรีโหร	ตำแหน่ง กรรมการ
8. นายไสว	นิกกระโทก	ตำแหน่ง กรรมการ
9. นางแจลัม	ของโพธิ์	ตำแหน่ง กรรมการ
10. นางประไพ	คณาภพะเนาว์	ตำแหน่ง กรรมการ
11. นางเสี่ยม	งามโพธิ์	ตำแหน่ง กรรมการ
12. นางดารินี	ชุ่มชื่น	ตำแหน่ง กรรมการ
13. นางบังอร	ถานสนธิ์	ตำแหน่ง กรรมการ
14. นางสาวรวม	เงาเกาะ	ตำแหน่ง กรรมการ
15. นางสาววย	ค่านขุนทด	ตำแหน่ง กรรมการ

ประชากรจากคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านเหล่านี้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในด้านของกองทุนหมู่บ้านวังหิน ในลักษณะต่าง ๆ และหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

- สมาชิกที่ไม่ได้กู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีด้านความคิดเห็นที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ในลักษณะที่ไม่ได้เป็นสมาชิกผู้กู้

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้เพิ่มเติมด้านกฎระเบียบ และพื้นฐานการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน และความรู้เพิ่มเติมด้านการพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน บ้านวังหิน ซึ่ง ได้แก่ เกษตรอำเภอที่เข้ามาให้ข้อมูลกับชาวบ้านในเรื่องของการเกษตร พัฒนาการชุมชนจะให้ข้อมูลของชาวบ้านในเรื่องของการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นต้น

หน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบของสมาชิกผู้กู้แต่ละราย กรณี ณ ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน มีทั้งหมด 61 ราย ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ B มีจำนวน 61 ราย คิดเป็น 100% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.11 และบร.9 ในการหา ข้อมูล ซึ่งประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แบ่งตามกลุ่มอาชีพผู้กู้ 2 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มการผลิตทางการเกษตร (ปลูกผัก) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ อาชีพของผู้ปลูกผัก สถานที่ปลูก วัตถุดิบที่ใช้ กำลังที่ใช้ในการทำงาน ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการปลูกผัก
- กลุ่มค้าขาย (ขายของชำ) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ อาชีพค้าขาย สถานที่ขาย ประเภทของสินค้าที่ขาย กำลังที่ใช้ในการทำงาน และเทคนิคต่าง ๆ ในการขายของที่ดี

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยแบ่งตัวแปร และตัวชี้วัด โดยยึดเอาหน่วยระบบ A, หน่วยระบบ B และหน่วยระบบ C ในการวิเคราะห์เป็นหลักสำคัญ โดยมีตัวแปรและตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

หน่วยระบบ C ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 6 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
C ₁	ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - ที่มาของชื่อหมู่บ้าน - กลุ่มคนที่เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้าน - สภาพภูมิศาสตร์เดิม - อาชีพเดิม และอาชีพที่เลิกทำ - ด้านสาธารณสุขโลก
C ₂	สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน - อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้าน - แผนที่หมู่บ้าน
C ₃	สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพหลักและอาชีพเสริม - จำนวนผู้มีที่ดินเป็นของตนเอง - จำนวนพื้นที่ในการประกอบอาชีพ - จำนวนร้านค้า - สาธารณูปโภคที่มี - โรงเรียนในหมู่บ้าน - โรงงานในหมู่บ้าน
C ₄	วัฒนธรรม ประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - วัดในหมู่บ้าน - ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน - ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
C ₅	ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมในวันที่สำคัญของหมู่บ้าน - ความเชื่อ - ประเภทผู้นำของชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ - กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน - ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

หน่วยระบบ A ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 18 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₁	นโยบายของรัฐบาล	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจในระเบียบ - ความรู้เกี่ยวกับกองทุน - เศรษฐกิจที่ดีขึ้นของหมู่บ้าน
I ₂	เงินกองทุน 1 ล้านบาท	<ul style="list-style-type: none"> - วันที่ได้รับอนุมัติ - การกระจายเงิน - การเก็บรักษาเงิน - ดอกเบี้ยที่ได้จากการบริหารเงิน
I ₃	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวน - คุณสมบัติ - ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
I ₄	สมาชิกของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิก - คุณสมบัติ - เงินสัจจะ
I ₅	เงินที่ผู้กู้ชำระคืน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้กู้ที่ชำระ - จำนวนผู้กู้ที่ค้างชำระ - ระยะเวลาชำระ - จำนวนเงินที่ชำระ - ดอกเบี้ยที่ต้องชำระ
I ₆	นักศึกษาของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - ผลการเรียน - ระดับการศึกษา - คนในพื้นที่ - คุณสมบัติ

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
P ₁ การคัดเลือกผู้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - คุณสมบัติ - วัตถุประสงค์ - ลักษณะอาชีพ - จำนวนเงินที่ขอกู้
P ₂ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แนะนำด้านต่าง ๆ - อาชีพต่าง ๆ - วิธีการปฏิบัติ
P ₃ การรับชำระหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอน - ระยะเวลา - คณะกรรมการที่ทำหน้าที่รับชำระ - จำนวนที่รับชำระพร้อมดอกเบี้ย
P ₄ การทำบัญชี	<ul style="list-style-type: none"> - รายชื่อผู้กู้ - จำนวนเงินที่กู้พร้อมดอกเบี้ย - รายการของแต่ละบัญชี - ปัญหาในการทำบัญชี
P ₅ การช่วยหาตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะของแต่ละอาชีพ - การส่งเสริมการตลาด - ปัญหาที่เกิดขึ้น
P ₆ การช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - การทำบัญชี - การตลาด - การส่งเสริมอาชีพ
O ₁ จำนวนผู้ได้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ขอขึ้นกู้ - จำนวนครั้งที่ได้อนุมัติให้กู้ - จำนวนผู้ได้กู้
O ₂ ยอดเงินให้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - ยอดเงินที่มีผู้ขอกู้ - ยอดเงินที่อนุมัติให้กู้ - จำนวนเงินรวมที่ให้กู้
O ₃ กองทุนสะสม	<ul style="list-style-type: none"> - เงินตั้งจะ - ดอกเบี้ยที่ได้จากเงินกู้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
O ₄	ชื่อเสียงของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ผลกระทบของชุมชน - คุณภาพของผลิตภัณฑ์ - จำนวนที่ผลิตขาย
O ₅	ความเข้มแข็งของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - ความซื่อสัตย์ - การยกย่องคนดี - การช่วยเหลือกันและกัน - สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
O ₆	นักศึกษาผ่านงาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ในจากการลงพื้นที่ - นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ - ผลการเรียนรู้

หน่วยระบบ B ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 17 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₁	เงินที่กู้มาได้	<ul style="list-style-type: none"> - แบบคำขอกู้ที่ถูกต้อง - จำนวนเงินกู้ที่ได้ - ที่มาของเงินทุน
I ₂	เงินอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เงินกู้ธนาคาร - เงินกู้นอกระบบ
I ₃	สถานที่ + วัสดุคิบ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่ประกอบการ ... - ระยะเวลาไปประกอบการ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการ - วัสดุคิบ และจำนวนที่ใช้
I ₄	เทคนิค วิธีทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ ความสามารถ - ลักษณะของการทำงาน - ประสิทธิภาพทำงาน
I ₅	กำลังในการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนคนทำงาน - เครื่องจักรที่ใช้ในการทำงาน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₀ นักศึกษาช่วยประสาน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้คำปรึกษาในอาชีพ - รับฟังปัญหาที่เกิด - ช่วยแก้ไขปัญหา
P ₁ การทำกิจกรรมคุณวิธ	<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตที่มีคุณภาพ - จำนวนผลผลิต - ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ
P ₂ การหาตลาดที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้มากขึ้น - ลดต้นทุนในการเดินทาง
P ₃ การหาวัตถุดิบที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ได้
P ₄ การทำบัญชี	<ul style="list-style-type: none"> - รู้ระบบการทำบัญชี - เห็นรายได้ที่ชัดเจน - ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
P ₅ การวิเคราะห์ ประเมิน	<ul style="list-style-type: none"> - ประสิทธิภาพในการทำงาน - มีอาชีพที่มั่นคง
P ₆ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
O ₁ รายได้ (เป็นเงิน)	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้เพิ่มขึ้น - ลดหนี้สิน
O ₂ ผลที่เกิด (เป็นสิ่งที่)	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ - มีผลผลิตที่มากขึ้น
O ₃ ผลทางชื่อเสียงที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีคนรู้จัก - ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของลูกค้า - สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน
O ₄ ผลด้านความพอใจ	<ul style="list-style-type: none"> - ภูมิใจในผลิตภัณฑ์ และอาชีพ - สร้างความภูมิใจให้กับชุมชน
O ₅ นักศึกษาได้เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - รู้วิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้าน บ้านวังหิน - รู้ถึงอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน - รู้ถึงการทำงานของชาวบ้าน - รู้การปรับตัวเข้ากับชาวบ้าน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลที่จะนำมาประเมินผล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาใช้ในการประเมินต่อไปนี้

แบบ บร.1 ถึง บร.12 (ภาคผนวก ข)

- แบบ บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน บ้านวังหิน เก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน บ้านวังหิน
- แบบ บร.2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เก็บข้อมูลเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อทราบศักยภาพของชุมชน
- แบบ บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากชาวบ้าน บ้านวังหิน
- แบบ บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการบริหารกองทุนในอนาคต
- แบบ บร.5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดทำเวทีประชาคม เพื่อระดมความคิดของชาวบ้านในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นหนึ่งเดียว
- แบบ บร.6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีประชาคมเพื่อทราบถึงข้อมูลของกลุ่มผู้แต่ละอาชีพ และปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งแนวทางการ แก้ไขปัญหา
- แบบ บร.7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อช่วยในการหาข้อมูลเพิ่มเติมในการวัดความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบ บร.8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการหาข้อมูลธุรกิจของชุมชนที่โดดเด่น เพื่อจัดหาตลาดนำไปเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน
- แบบ บร.9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้ในการประเมิน
- แบบ บร.10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีประชาคมเพื่อเก็บข้อมูลโดยทั่วไปในบทสรุปของระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล
- แบบ บร.11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี เป็นการเก็บข้อมูลสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนแต่ละรายเป็นรายบุคคล

- แบบ บร.12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์แผนแม่บทในด้านต่าง ๆ

แผนที่ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบในการทำงาน ซึ่งบอกถึงอาณาเขตที่ตั้งของหมู่บ้าน

เครื่องมือมือสอง คือ ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้มาจากส่วนของราชการ และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์ เป็นการพูดคุยโต้ตอบกับชาวบ้านในหัวข้อที่ได้กำหนดไว้แล้ว เป็นการสัมภาษณ์เฉพาะกรณีเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการพูดจะต้องคุยอย่างเป็นกันเองกับชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างถูกต้อง

การสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลโดยการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรม การแสดงออกของชาวบ้าน เพื่อแสวงหาข้อมูล และหาความรู้ที่ต้องการ เช่น การแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านที่พูดถึงกองทุนหมู่บ้าน การเข้าทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน การเก็บข้อมูล บร.11 คือ การพูดคุยถึงข้อมูลและปัญหาที่เกิดรวมทั้งการนำเงิน ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่ เป็นต้น

การใช้ข้อมูลมือสอง เป็นการหาข้อมูลที่มีอยู่แล้ว โดยได้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ข้อมูล กชช 2 ค., จปฐ., ข้อมูลอนามัยชุมชน, องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านวังหิน เป็นต้น

การจัดเวทีประชาคม เป็นการจัดการประชุมร่วมกันของหมู่บ้าน โดยแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนในหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อนำข้อสรุปที่ได้มา ปฏิบัติร่วมกัน ผู้วิจัยจะเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดระบบการทำงานและวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยจะใช้วิธีจำแนกกลุ่มของข้อมูลและจับประเด็นสำคัญของข้อมูล จะวิเคราะห์วัตถุประสงค์โดยใช้คำถามเป็นเครื่องมือช่วยในการวิจัย และจดบันทึกลงสมุด จากนั้นจะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการบันทึก รวบรวมข้อมูล จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ยึดวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นหลักโดยเน้นที่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ
2. วิเคราะห์เชิงระบบทั้ง 3 หน่วยระบบ ได้แก่ หน่วยระบบ C บริบทของชุมชนทั้งหมด หน่วยระบบ A การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน
3. พิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัดในแต่ละระบบย่อย โดยชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านในอนาคต และพิจารณาแนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านในอนาคต
4. นำเสนอหลักสูตรการเรียนการสอน ชุดวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาของบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาผลการติดตามการประเมินโครงการ เป็นหัวข้อย่อย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน 2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม 3. ผลการประเมิน ผู้รู้แต่ละราย 4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ รายละเอียดของหัวข้อ ย่อยจะปรากฏดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินบริบทชุมชน โดยประเมินจากสภาพ ความเป็นจริงของชุมชนมีรายละเอียด ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านวังหิน เชื่อกันว่าเมื่อสมัย 200 – 300 ปีมาแล้ว หมู่บ้าน วังหินได้มีการอพยพมาจากถิ่นฐานอื่น โดยจากการสืบประวัติได้ความว่า มีคนกลุ่มแรกที่มาตั้ง ถิ่นฐานในหมู่บ้าน วังหินนี้อพยพมาจาก “บ้านโนนสระอา เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่...เนื่องจาก หมู่บ้านนี้เกิดการล่มสลายด้วยโจรสลัดที่เข้ามาปล้นบ่อยครั้ง...” (จ.อ.ประสิทธิ์ อินทร์จอหอ, พิพัฒนาส บุญเทียน. 2543:12) จึงทำให้แยกย้ายไปคนละทิศคนละทาง และมีบางส่วนอพยพมาตั้ง ถิ่นฐานใหม่ที่หมู่บ้านวังหินแห่งนี้เป็นระยะเวลาที่นาน ได้ขยายเป็นหมู่บ้านใหญ่ แต่ที่เห็นเป็น หมู่บ้านขนาดเล็กนั้น จากคำบอกเล่าของชาวบ้านหมู่บ้านอื่นว่า เมื่อก่อนหมู่บ้านทุกหมู่จะอยู่ที่ บริเวณที่ลุ่ม (บริเวณบ้านวังหินปัจจุบัน) แต่ได้มีการอพยพขึ้นมาบริเวณที่ดอนซึ่งมีแต่ป่าเพื่อหา ความเจริญ เนื่องจากบริเวณนั้นน้ำท่วมทำให้การสัญจรไปมาลำบาก ยกเว้นบริเวณพื้นที่จากวัด พนมวันไปจนถึงหมู่บ้านวังหินที่ไม่มีการโยกย้ายที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตามชาวบ้านวังหินในอดีตยังคงเดินทางค้ำคนาเป็นการสัญจรไปมาในการเดินทางจากหมู่บ้าน

ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้านวังหินนั้นไม่ทราบแน่นอน จากที่สอบถามกับชาวบ้านวังหินได้ ข้อมูลว่า ส่วนใหญ่คิดว่าที่มาของชื่อหมู่บ้านนี้น่าจะมาจาก คนในสมัยก่อนใช้เส้นทางนี้เป็นทาง สำหรับขนหินเพื่อไปสร้างปราสาทหินพนมวัน หรืออีกกรณีหนึ่งเชื่อว่า บริเวณของหมู่บ้านเป็น แหล่งที่มีหินและได้นำหินในสถานที่นี้ไปสร้างปราสาท จึงยังสรุปไม่ได้แน่ชัดว่าหมู่บ้านวังหินมีที่มา ของชื่ออย่างไร

สภาพปัจจุบัน เนื่องจากความต้องการหาความเจริญของชาวบ้าน จึงมีการโยกย้ายถิ่นฐานออกไป หมู่บ้านวังหินจึงเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็กลักษณะจะอยู่รวมกัน (หลังคาติดกัน) ลักษณะคล้ายเกาะ ซึ่งในปัจจุบันบริเวณหมู่บ้านไม่กว้างนัก และล้อมรอบด้วยทุ่งนา จำนวนครอบครัวในหมู่บ้านมีประมาณ 100 หลังคาเรือน จากเศรษฐกิจเมื่อ 4-5 ปี ที่ผ่านมาทำให้ชาวบ้านมีการออกไปหางานทำนอกหมู่บ้าน อัตราประชากรจึงน้อยลง

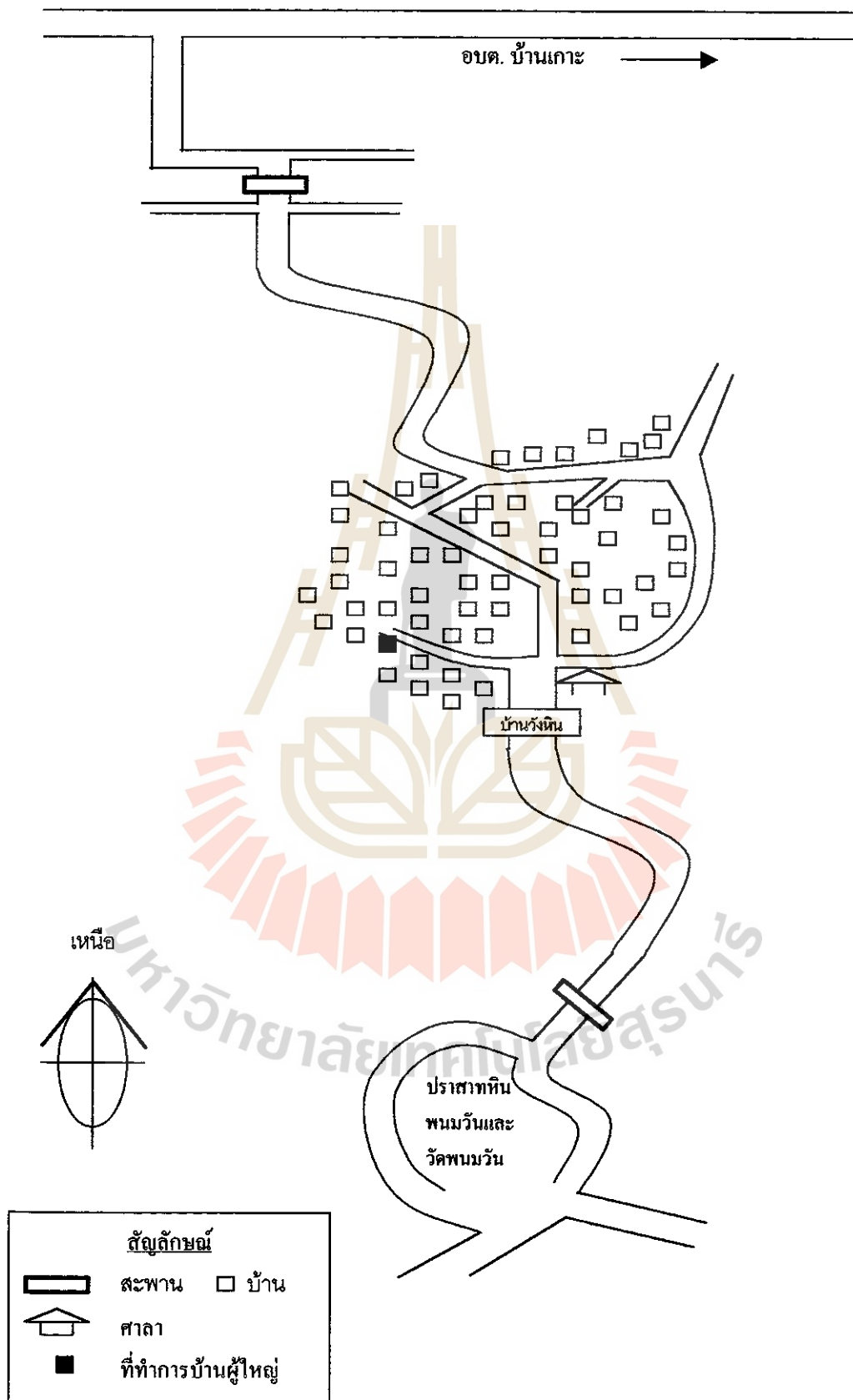
ท่าเลที่ตั้งบ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ใกล้กับวัดพนมวัน ซึ่งมีปราสาทหินพนมวันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา อาณาเขตการติดต่อ ทิศเหนือ ติดกับ บ้านเกาะ หมู่ 1 ตำบลบ้านเกาะ ทิศใต้ ติดกับ วัดพนมวัน ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านของแวง ตำบลพะเนา และทิศตะวันตก ติดกับ บ้านมะค่า หมู่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากสภาพดินของหมู่บ้านวังหินเป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำอาชีพเกษตรกร และชาวบ้านก็ยึดอาชีพทำนามาตั้งแต่สมัยรุ่นของบรรพบุรุษมาแล้ว ส่วนอาชีพอื่นที่มีขึ้นใน หมู่บ้าน ได้แก่ อาชีพตีเหล็ก ปัจจุบันได้เลิกไปเพราะไม่มีการสืบทอดจากคนรุ่นเก่า, อาชีพจักรสานไม้ไผ่ ปัจจุบันได้มีการทำอยู่แต่ไม่มากนักจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ , อาชีพรับจ้าง ปัจจุบันมีทำอยู่นอกหมู่บ้าน (โรงงาน) และในหมู่บ้าน (รับจ้างทำการเกษตร) ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่มีจำนวนน้อยในหมู่บ้าน และอาชีพทำการเกษตร ซึ่งจะเป็นที่นิยมมากในหมู่บ้านเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์เหมาะแก่การทำการเกษตร และมีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ ลำบริบูรณ์ที่มีน้ำให้ชาวบ้านได้ใช้ตลอด อีกทั้งคลองชลประทานที่ทางรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือถึง 2 แห่งด้วยกัน

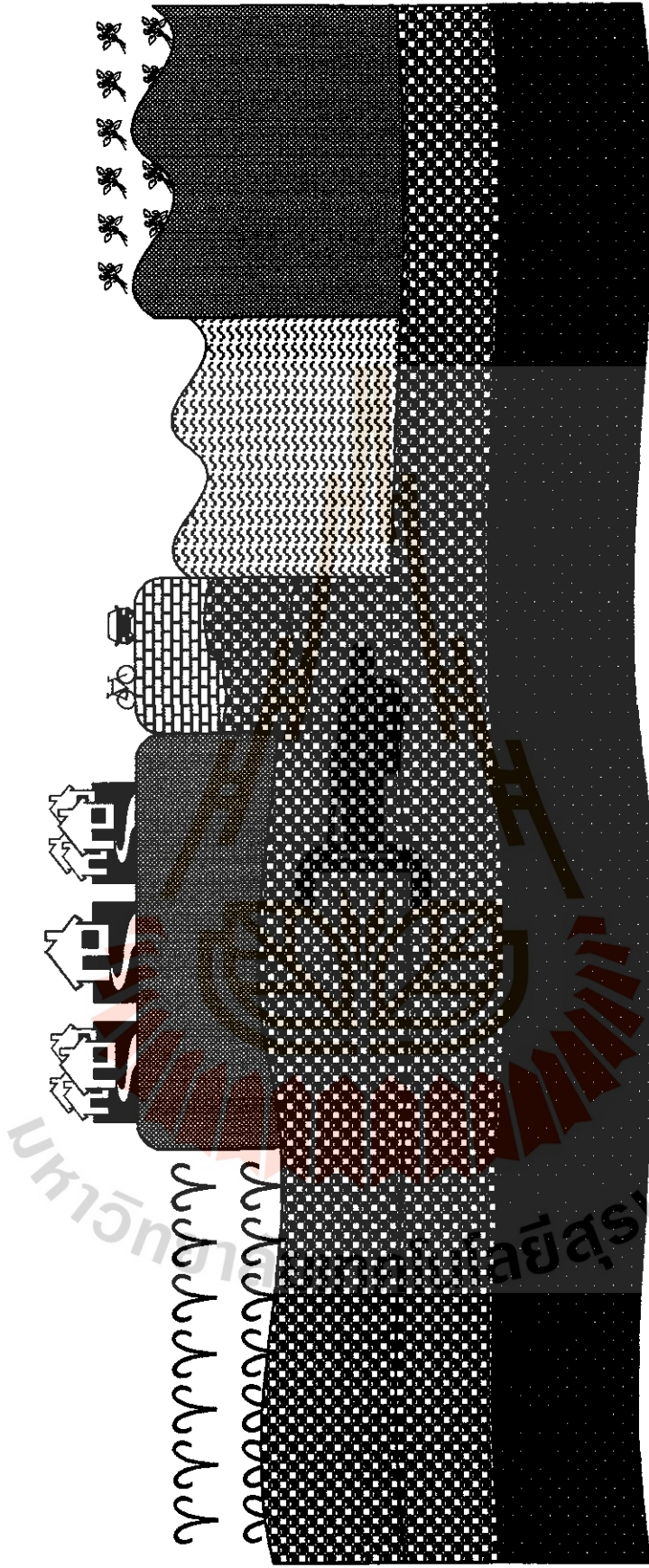
ด้านสังคมและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านวังหินจะอยู่กันอย่างพึ่งพาอาศัยกัน และช่วยเหลือกันฉันท์ญาติพี่น้อง โดยชาวบ้านจะยึดหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ส่วนผู้นำของหมู่บ้านได้มาจากการเลือกตั้งคนในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านจะเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และผู้ที่มีความเสียสละ ส่วนโรงเรียนในหมู่บ้านจะไม่มี เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านไม่พอที่จะสร้างโรงเรียนได้ เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจึงไปเรียนที่โรงเรียนประจำตำบลที่ใกล้เคียง รวมถึงการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีการจัดขึ้นที่โรงเรียนประจำตำบล ชาวบ้านวังหินก็มีได้ละเลยที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นนักเรียนของโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เนื่องจากต้องการยกระดับการศึกษาให้แก่ตนเองเพื่อพัฒนาชุมชน

ส่วนด้านวัฒนธรรมและประเพณี ในหมู่บ้านวังหินจะไม่มีวัดส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดใกล้หมู่บ้าน คือ วัดพนมวัน ไม่ว่าจะในวันสำคัญทางศาสนา หรือแม้กระทั่งงานประเพณีต่าง ๆ ที่ทางวัดได้จัดขึ้นก็ให้ความร่วมมือเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้าน

แผนที่ 1 แสดงอาณาเขตของหมู่บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

แผนที่ 2 ภาพตัดขวาง แสดงพื้นที่อาณาเขตทางกายภาพของหมู่บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์	ดินเหนียวปนทราย	ดินเหนียว	ดินร่วนปนทราย	ถนนคอนกรีต	น้ำ
ปลูกลัก (คันหอม)	ปลูกลักข้าว	รถ	บ้าน		

ตารางที่ 1 โครงสร้างประชากรหมู่บ้าน บ้านวังหิน พ.ศ. 2545

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	308	46
- หญิง	356	54
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	39	6
3ปี1 วัน – 6ปีเต็ม	47	7
6ปี1 วัน – 12ปีเต็ม	68	10
12ปี1วัน – 15ปีเต็ม	30	4
15ปี1วัน – 18ปีเต็ม	28	4
18ปี1วัน – 50ปีเต็ม	331	50
50ปี1วัน – 60ปีเต็ม	49	8
60ปี1วัน ขึ้นไป	73	11
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	79	56
ระดับมัธยมศึกษา	9	7
นักศึกษาผู้ใหญ่	49	35
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	2
4. อาชีพ (ครอบครัว)		
ทำนา	76	58
รับราชการ	4	3
ค้าขาย	6	5
รับจ้าง	26	20
ทำสวน	18	14

ที่มา: แบบ บร.1 ตำบลบ้านโพธิ์ กุมภาพันธ์ 2545

กชช 2 ค. ตำบลบ้านโพธิ์ พ.ศ. 2544

ชฎานิส พงษ์ชยธร (2545)

2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน โดยภาพรวมผู้วิจัยจะพิจารณาเชิงระบบ โดยแบ่งเป็นผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินกระบวนการ และผลการประเมินผลผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พบว่า

- นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจตรงกัน คือ โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เป็นโครงการที่ช่วยเหลือชาวบ้านให้ได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย สร้างอาชีพให้แก่ผู้ที่มีเงินทุนน้อย แก้ปัญหาการกู้ยืมเงินที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสูงเกินไป ช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ หมู่บ้านให้ดีขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังเข้าใจถึงการกู้เงินจากกองทุน และการชำระเงินคืนกองทุน เพื่อใช้เป็นเงินหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในกองทุนรายต่อไปด้วย จากทัศนคติที่ชาวบ้านมีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกองทุนที่ตั้งใจช่วยเหลือชาวบ้านอย่างจริงจัง ซึ่งบางคนอาจเห็นโครงการนี้ยังไม่มั่นคงนักแต่ก็ยังเห็นด้วยกับการมีโครงการนี้ขึ้นมา ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าอยากให้โครงการนี้อยู่ตลอด ไปทุกรัฐบาล เพราะเป็นการช่วยเหลือประชาชนอย่างแท้จริง
- เงิน 1,000,000 บาท ที่ได้รับการจัดสรร โอนเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 ทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปสร้างงานให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น พัฒนาอาชีพเดิมให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และกองทุนหมู่บ้านไม่ใช่เพียงแค่เป็นเงินกองทุนเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพได้อีกต่อไป
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้มาจากการประชาคมเลือกตั้งวันที่ 30 มิถุนายน 2544 รายชื่อและตำแหน่ง (อยู่ในหัวข้อที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หน่วยระบบ A ของบทที่ 3) โดยมีหน้าที่ในการจัดการบริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งของงาน เกิดปัญหาขึ้นในการทำงาน เนื่องจากคณะกรรมการบางคนไม่รู้หน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนการสื่อสารกับ กองทุนจึงไม่ตรงตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร แต่ยังไม่เกิดผลเสียกับกองทุนมากนัก เนื่องจากยังไม่มีมีการชำระเงินคืนในระหว่างปีเพราะสัญญาของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ที่ตกลงนั้นชำระเป็นรายปี จึงได้มีการนัดประชุมคณะกรรมการขึ้นใหม่เพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- สมาชิกของกองทุน คือ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกองทุนตามที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับและได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ในปัจจุบันได้มีสมาชิกทั้งสิ้น 71 ราย ได้ปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้กู้จำนวน 61 ราย ซึ่งกิจกรรมที่นำเงินกู้ไปลงทุนเป็นการเกษตร (ปลูกผัก) จำนวน 59 ราย อีก 2 รายนำเงินกู้ไปลงทุนด้านค้าขาย จากการสำรวจผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอยื่นกู้จริง สมาชิกกองทุนที่เหลืออีก 10 รายไม่สามารถกู้ได้ เนื่องจากสาเหตุ คุณสมบัติไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน เช่น ไม่มีผู้ค้ำประกัน ขาดเอกสารในการขอกู้ ไม่ขอยื่นกู้ เป็นต้น

- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ยังไม่สามารถบอกได้ว่า จะได้รับเงินคืนครบทั้งจำนวนเงินที่กู้พร้อมดอกเบี้ยหรือไม่ เนื่องจากสัญญาที่จะชำระเงินทำเป็นรายปี ซึ่งการปล่อยเงินกู้งวดแรกได้ทำขึ้นในวันที่ 17 ตุลาคม 2544 ณ ปัจจุบันนี้จึงยังไม่สามารถบอกได้ แต่จากคำยืนยันของคณะกรรมการ และจากที่สัมภาษณ์ใน บร.11 นั้นเห็นว่ามิแน่วโน้มที่จะได้รับเงินชำระคืนถึง 95% ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด

- นักศึกษาของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้เข้าไปลงปฏิบัติงานในพื้นที่จริง โดยตรวจสอบได้จากบัญชีลงเวลาที่ทางสถานศึกษาได้ให้ไว้กับประธานกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการลงเวลาทุกครั้งที่ปฏิบัติลงพื้นที่ในหมู่บ้าน

ผลการประเมินกระบวนการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พบว่า

- ผลการประเมินกระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน โดยภาพรวมเป็นการคัดเลือกที่โปร่งใส และชัดเจน เนื่องจากผู้สมัครทุกคนกรอกใบสมัคร โดยมีผู้รับรอง และคุณสมบัติของผู้กู้คณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาตามความสมควร อย่างยุติธรรม โดยเน้นถึงผู้ที่สามารถชำระเงินคืนได้ เนื่องจากในปีแรกกองทุนต้องการให้เกิดประสิทธิภาพในการชำระหนี้ ซึ่งในส่วนของผู้ที่ยากจนจะเป็นเรื่องยากที่จะปล่อยเงินให้กู้ เนื่องจากความสามารถในการชำระหนี้ไม่ดีพอเพราะการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มนี้เป็นไปในเรื่องที่ไม่สามารถนำมาประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ (นำเงินไปเล่นการพนัน) จึงไม่ได้รับพิจารณาให้กู้เงินจากกองทุน

- ผลการประเมินกระบวนการแนะนำวิธีทำธุรกิจของกองทุน พบว่า จะมีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรที่ให้คุณภาพดี ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการดำเนินงาน ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

- ผลการประเมินกระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหินยังไม่มีมีการรับชำระหนี้ในขณะนี้ แต่ก็ได้มีการศึกษาถึงระบบการทำงานของกรรับชำระหนี้ไว้บ้างแล้ว

- ผลการประเมินกระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชียังไม่มีเปลี่ยนแปลง นอกจากบัญชีของเงินให้กู้ได้มีการบันทึกไปแล้วตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 ที่ผ่านมา และได้รับการอบรมในการทำบัญชีเพื่อเตรียมพร้อมที่จะลงบัญชีในรายการอื่นต่อไป

- ผลการประเมินกระบวนการช่วยหาค่าขาดของกองทุน พบว่า ยังไม่ตลาดเพิ่ม เนื่องจากมีผู้มารับสินค้าจากหมู่บ้านไปจำหน่ายโดยตรง เพราะเห็นว่าเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านไม่มีรถในการขนส่ง จึงเป็นวิธีการที่สะดวกที่สุดในขณะนี้

- ผลการประเมินกระบวนการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ของกองทุน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ที่แก้ปัญหาไม่ตก คือ เรื่องของศัตรูพืชที่ยากต่อการทำลาย (หนอนกระทุ้ง) ยาปราบศัตรูพืชที่สกัดจากธรรมชาติไม่สามารถทำลายให้หมดไปได้

ผลการประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พบว่า

- ผลโดยตรง พบว่า ณ ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน 71 ราย จำนวนผู้กู้ 61 ราย ยอดเงินกู้ 950,000 บาท จากยอดเงินกองทุน 1,000,000 บาท

- ผลกระทบโดยตรง พบว่า ยอดเงินที่กู้ 950,000 บาท ผู้กู้ได้รับอนุมัติ 61 ราย ผู้กู้นำไปประกอบอาชีพการเกษตร 59 ราย และค้าขาย 2 ราย ทำให้มีการพัฒนาอาชีพเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ผลที่ได้เป็นดอกเบียยัง ไม่ทำให้เกิดเป็นเงินทุนสะสมเท่าไรนัก เนื่องจากผู้กู้ทั้งหมดยังไม่ถึงกำหนดชำระเงิน

- ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า กองทุนหมู่บ้านช่วยกระจายรายได้ให้กับคนทุกระดับในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นเกิดความสามัคคี รักใคร่ ผูกพันกันมากขึ้นทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ถือเป็นภาระระดับเศรษฐกิจของประเทศด้วย

3. ผลการประเมินการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

การประเมินการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายจะพิจารณาจาก ปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินกระบวนการ และผลผลิตของผู้กู้ สมาชิกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน มีจำนวน 61 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 71 ราย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอาชีพ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอาชีพทำการเกษตร (กลุ่มผู้ปลูกผัก) และกลุ่มอาชีพค้าขาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จะพิจารณาตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ พื้นฐานความรู้ ทรัพย์สิน หนี้สิน หนี้สินธนาคาร หนี้ในระบบ รายได้ และประสบการณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้ดังกล่าว โดยแยกตามกลุ่มอาชีพในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย โดยแยกตามกลุ่มอาชีพทำการเกษตร (ปลูกผัก)
กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พ.ศ. 2544 - 2545

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้ธนาคาร	หนี้ นอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (ต่อปี)	ประสบการณ์ (ปี)
1	นางร่วม กรมโพธิ์	ป.4	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
2	นายมา กลอนโพธิ์	ป.6	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	15
3	นางอำภร กระจ่างโพธิ์	ป.6	100,000	10,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
4	นางอภิสร่า จันทร์โพธิ์	ป.4	150,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	15
5	นางสำริด ไบโพธิ์	ป.6	200,000	12,000	N/A	เกษตรกร	80,000	15
6	นายคี บาดรโพธิ์	ป.4	150,000	12,000	5,000	เกษตรกร	50,000	16
7	นายไปล่ ชุ่มชื่น	ป.6	200,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	19
8	นายพวง เขียนโพธิ์	ป.4	280,000	15,000	N/A	เกษตรกร	100,000	12
9	นายเชื้อ กระจ่างโพธิ์	ป.6	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
10	นายบัว นิตย์กระโทก	ป.4	150,000	10,000	N/A	เกษตรกร	40,000	15
11	นางคิม จำนวนันนอก	ป.4	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	18
12	นางสมจิตร นีวรัมย์ย์	ป.6	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	19
13	นางสำราญ คำขุนทด	ป.6	270,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
14	นายสมาน จัดโพธิ์	ป.4	100,000	10,000	5,000	เกษตรกร	60,000	14
15	นางสำเภา ทือเกาะ	ป.6	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	50,000	15
16	นางประมวล ป่านปรีชา	ป.6	200,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
17	นางสว่าง ผลพรหม	ป.6	260,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	17
18	นายประจวบ ระเบียบโพธิ์	ป.6	150,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	19
19	นางอำพร นิลมะเร็ง	ป.6	120,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
20	นางสมร ชำนาญกลาง	ป.4	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	40,000	15
21	นางฝ้าย คำโพธิ์	ป.4	220,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	14
22	นางจรรยา จักทุคชา	ป.4	140,000	10,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
23	นางคุ่ม ชุ่มชื่น	ป.4	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
24	นางจ้อย บวกโพธิ์	ป.4	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	19
25	นายสมาน มีทองกลาง	ป.6	280,000	12,000	5,000	เกษตรกร	80,000	18
26	นายบุญ ป่านปรีชา	ป.6	150,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	17
27	นายสุนทร คายสูงเนิน	ป.4	140,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	15
28	นายเชื้อม เดยโพธิ์	ป.4	200,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	16
29	นายประจวบ ชงทะเล	ป.4	180,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
30	นายชาญ พินิจมะเร็ง	ป.4	140,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	20
31	นางปัทมาพร เจริญสุข	ป.4	250,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	20

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย โดยแยกตามกลุ่มอาชีพทำการเกษตร (ปลูกผัก)
กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พ.ศ. 2544 – 2545 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้ธนาคาร	หนี้ นอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (ต่อปี)	ประสบการณ์ (ปี)
32	นางดวงใจ โทธิสาชา	ป.6	200,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	14
33	นางสำรวย กระจ่างโพธิ์	ป.4	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	19
34	นายประสิทธิ์ แส่นคำวัง	ป.6	220,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	20
35	นางสมหมาย ชาวงษ์	ป.6	145,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	19
36	นางฤทธิ กระจ่างโพธิ์	ป.4	125,000	15,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
37	นางประทุม พิธิอมะเริง	ป.6	260,000	10,000	N/A	เกษตรกร	80,000	17
38	นางตื่น อ่อนทะเล	ป.6	280,000	15,000	5,000	เกษตรกร	80,000	15
39	นางสงัด หงษ์กลาง	ป.4	192,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	15
40	นางเสงี่ยม งามโพธิ์	ป.6	152,000	15,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
41	นายเชิด สังขารีย์	ป.4	125,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	18
42	นางสงัด ชาญโพธิ์	ป.4	120,000	15,000	N/A	เกษตรกร	40,000	19
43	นางสำราญ นวนโพธิ์	ป.6	100,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	17
44	นางพรทิพย์ ตลาดเงิน	ป.6	100,000	12,000	N/A	เกษตรกร	40,000	17
45	นายศิริก วงสุนทร	ป.6	120,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	17
46	นายประเสริฐ เซยโพธิ์	ป.4	140,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	17
47	นางเข็มจิรา กอทรายกลาง	ป.4	150,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	19
48	นางสังข์พร กระจ่างโพธิ์	ป.4	150,000	12,000	N/A	เกษตรกร	60,000	15
49	นางไพริน กองมะเริง	ป.6	150,000	10,000	N/A	เกษตรกร	40,000	18
50	นางประไพ คงนาคพะเนา	ป.6	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	18
51	นายสมชาย ปานปรีชา	ป.6	150,000	10,000	N/A	เกษตรกร	60,000	18
52	นางบุญเลิศ บาดรโพธิ์	ป.4	200,000	12,000	N/A	เกษตรกร	80,000	20
53	นายไสว นิกกระโทก	ป.6	150,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	20
54	นางเลียม อ่อนทะเล	ป.4	200,000	12,000	N/A	เกษตรกร	80,000	20
55	นางชม แสงอรุณ	ป.4	150,000	15,000	N/A	เกษตรกร	60,000	19
56	นายชำนาญ ชาญโพธิ์	ป.6	200,000	12,000	N/A	เกษตรกร	80,000	18
57	นายจรัญ ชาญโพธิ์	ป.4	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	19
58	นางแตลิม ขอนโพธิ์	ป.4	200,000	12,000	5,000	เกษตรกร	80,000	18
59	นายแปลก กระจ่างโพธิ์	ป.6	200,000	15,000	N/A	เกษตรกร	80,000	19

ที่มา : แบบ บร.11 ตำบลบ้านโพธิ์ พ.ศ.2544

- หมายเหตุ 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคน แต่การประเมินเป็นตัวเลขเงินเป็นของ
ผู้วิจัยซึ่งประเมินตามราคาท้องตลาดในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545
2. (N/A) = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย โดยแยกตามกลุ่มอาชีพค้าขาย
กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน พ.ศ. 2544 - 2545

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้ธนาคาร	หนี้ นอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (ต่อปี)	ประสบการณ์
1	นางสำรวม เสาเกาะ	ป.6	200,000	N/A	N/A	ค้าขาย	60,000	3
2	นายประเสริฐ กระจ่างโพธิ์	ป.6	250,000	N/A	N/A	ค้าขาย	70,000	5

ที่มา : แบบ บร.11 ตำบลบ้านโพธิ์ พ.ศ.2544

หมายเหตุ 1. ตัวเลขทรัพย์สิน ได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคน แต่การประเมินเป็นตัวเงิน
เป็นของผู้วิจัยซึ่งประเมินตามราคาท้องตลาดในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545

2. (N/A) = ไม่มีข้อมูล

โดยภาพรวมแล้ว บริบทของผู้กู้แต่ละรายแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนิน
ธุรกิจ/กิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละคนพอสมควร กล่าวคือ

ความรู้ ส่วนใหญ่ สมาชิกผู้กู้จะมีความรู้ น้อย (ป.4) แต่ก็ไม่ได้เป็น
อุปสรรคในการดำเนินกิจการ เพราะจากการทำงานของผู้กู้จะเป็นในเรื่องของการพัฒนาอาชีพที่เคย
ทำอยู่แล้วจึงไม่ใช่เรื่องที่ยากเย็นนัก

ทรัพย์สิน ส่วนใหญ่ สมาชิกจะมีทรัพย์สิน (บ้าน และที่ดิน) เป็นของตนเอง
จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าห่วงในการชำระหนี้ เพราะหมดปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเช่าบ้านอยู่
อาศัย และที่ทำกิน

หนี้ธนาคาร ส่วนใหญ่ จะเป็นหนี้สินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
ที่มีดอกเบี้ยไม่แพงจนเกินไป

หนี้นอกระบบ ส่วนใหญ่ จะไม่ไปกู้หนี้นอกระบบ เพราะดอกเบี้ยในการชำระหนี้
สินจะสูงเกินไป

อาชีพหลัก ส่วนใหญ่ สมาชิกผู้กู้จะมีอาชีพเกษตรกรรมนั้นคือ การทำนาเป็น
อาชีพหลัก แต่เนื่องจากสภาวะอากาศ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในปัจจุบันทำให้ชาวนามีรายได้ที่
ไม่พอต่อการเลี้ยงชีพจึงจำเป็นต้องหาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

รายได้ ส่วนใหญ่ จะได้เป็นเงินก้อนจากการขายข้าวต่อปี เมื่อเฉลี่ยเป็น
รายเดือนแล้วจะดูไม่มากนักแต่ก็เพียงพอต่อการดำรงชีพของแต่ละราย

ประสบการณ์ ส่วนใหญ่ จะมีประสบการณ์จากการทำงานมาเป็นเวลาหลายปี
เนื่องจากอาชีพที่สืบทอดต่อกันมารุ่นบรรพบุรุษ

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย

การประเมินปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานของผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จะพิจารณาจากตัวชี้วัดที่สำคัญ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ เงินกู้ที่ได้ เงินอื่น ๆ สถานที่และ วัสดุคิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังในการทำงาน ในกรณีของสมาชิกผู้ดูแลรายกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ตัวชี้วัดดังกล่าวจะนำเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน

พ.ศ. 2544 - 2545

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้ที่ได้ (เฉลี่ย / กลุ่มอาชีพ)	เงิน อื่น ๆ (เฉลี่ย / กลุ่มอาชีพ)	สถานที่ วัสดุคิบ	เทคนิค วิธีการทำงาน	กำลังในการใช้งาน (โดยเฉลี่ย)
การเกษตร (ปลูกผัก)	15,000	15,000	เป็นที่ดินของตนเอง วัสดุคิบจะใช้วิธีซื้อ มาเป็นจำนวนมาก และเลือกวัสดุคิบที่มีคุณภาพ	จะทำงานร่วมกันภายในครอบครัว ซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว ช่วยกันทำ และมีการอบรมเมื่อเจ้าหน้าที่ของ รร. นำความรู้มาให้	ใช้คน 2-3 คน ที่ช่วยในการทำงานแต่ละครั้ง
ค้าขาย	20,000	N/A	เป็นสถานที่ของตนเอง วัสดุคิบที่มีราคาถูกและมีคุณภาพ	จะทำในครอบครัว ซึ่งระบบบัญชีจะดูแลกันเอง	ใช้ 2 คนช่วยขาย และคิดเงิน

ที่มา : แบบ บร.11 ตำบลบ้านโพธิ์ พ.ศ.2544

แบบ บร.9 ตำบลบ้านโพธิ์ พ.ศ. 2544

หมายเหตุ 1. N/A = ไม่มีข้อมูล

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลรายซึ่งเฉลี่ยเป็นกลุ่มอาชีพ จะแสดงให้เห็นถึง

เงินกู้ที่ได้ โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มอาชีพ อาชีพค้าขายจะได้เงินมากกว่า อาชีพทำการเกษตร เนื่องจากเงินทุนที่ใช้หมุนเวียนในแต่ละอาชีพต่างกัน

เงินอื่น ๆ โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มอาชีพ จะเป็นเงินที่ได้จาก ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่ และเงินนอก ระบบเป็นส่วนน้อย (ดูจากตารางที่ 2)

สถานที่+วัสดุคิบ ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของ และวัสดุคิบที่ใช้เป็นวัสดุคิบที่หาง่าย และราคาประหยัด

เทคนิค วิธีการ เป็นการทำงานที่มีมาแต่คนรุ่นบรรพบุรุษ เพราะเป็นงานที่สืบทอดต่อกันมา ส่วนเทคนิคใหม่ ๆ นั้นอาจเกิดจากความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลบ้างเป็นบางส่วน และเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้รู้ในการประกอบธุรกิจเอง

กำลังใช้งาน จะใช้กำลังคนไม่มากนัก เพราะเป็นพื้นที่ที่ไม่กว้าง และเป็นธุรกิจที่ไม่ใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานคน

ผลการประเมินกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

ในแง่ของกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย ผู้วิจัยจะพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยที่จะให้ความสนใจกับตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ถูกต้อง การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากผลการประเมินพบว่า

กลุ่มผู้ปลูกผัก ได้ทำกิจกรรมที่ถูกต้องตามที่ปฏิบัติสืบกันมา และจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของกลุ่มนี้ เช่น ได้มีการอบรมการทำปุ๋ยหมักธรรมชาติที่ช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นต้น การหาตลาดจะมีผู้มารับสินค้าถึงที่โดยไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่ง การหาวัตถุดิบเป็นการรวมกันซื้อเมล็ดพันธุ์จึงได้ในราคาที่ถูกลง ส่วนการทำบัญชีจะเป็นการทำบัญชีอย่างง่ายเพื่อสะดวกต่อการเข้าใจ โดยเน้นที่ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง แนวโน้มของกลุ่มผู้ปลูกผักจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาอาชีพมีความยั่งยืนต่อการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย โดยเห็นได้จากที่ตั้งใจและความสนใจในการดำเนินกิจการ พร้อมทั้งยอมรับฟังการอบรมอาชีพเพิ่มเติม และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

กลุ่มค้าขาย จะมีน้อยเนื่องจากหมู่บ้านมีขนาดเล็ก การเลือกทำเลของกลุ่มนี้จึงเป็นการตั้งขึ้นในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนแค่ 2 รายเท่านั้น การหาตลาดลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนในหมู่บ้าน วัตถุดิบจะพยายามหาซื้อในราคาที่ถูกลงและมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของชาวบ้าน การทำบัญชีจะไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนเท่าไรเพราะใช้ระบบการทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อวันเท่านั้น เนื่องจากในหมู่บ้านมีขนาดเล็กและมีจำนวนร้านค้าน้อยจึงเหมาะแก่การค้าขาย ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของลูกค้าหนี้ที่ค้างชำระนานทำให้เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเงินในการลงทุน

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่ากระบวนการของผู้ดูแลรายเป็นไปตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยได้มีการหาตลาดเพิ่ม เนื่องจากมีผู้มารับสินค้า วัตถุดิบจะเน้นที่ประหยัดและมีคุณภาพ การทำบัญชีจะทำอย่างเข้าใจง่าย แนวโน้มของกิจการเป็นไปด้วยดี ส่วนการแก้ปัญหาก็ร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ทางช่วยเหลือผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพเสริมหารายได้ให้แก่ครอบครัว การที่ชุมชนสามารถร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง นั้นหมายถึงชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

- ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้คงอยู่ตลอดไป พบว่า การให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ของชาวบ้านเป็นอย่างดีได้จากความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย แลทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ข้อมูลจาก ข้อ 2 ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวม) แม้ว่าการชำระเงินของกองทุนจะยังไม่ถึงเวลา แต่จากการสอบถามสมาชิกผู้กู้ได้ให้ความสำคัญต่อเงินกองทุนที่ได้กู้มาว่าเมื่อถึงเวลาชำระเงินคืนทุกคนจะต้องมีเงินในการชำระคืนพร้อมดอกเบี้ย เพื่อที่จะใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกองทุนต่อไป

- การเรียนรู้ และคิดริเริ่มจากพัฒนาอาชีพ พบว่า จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาให้ความช่วยเหลือในเรื่องของการเกษตร ชาวบ้านให้ความสนใจในการอบรมหาความรู้เพิ่มเติมให้กับอาชีพของตน เพื่อพัฒนาอาชีพให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และสามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีกำลังในการชำระหนี้เพื่อความมั่นคงของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหินให้ดำรงอยู่ตลอดไป

3) การมีส่วนร่วมกันทำงานในลักษณะเป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์ในแนวราบมากกว่าแนวตั้ง พบว่า ชุมชนมีทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความสัมพันธ์ในแนวราบความเชื่อมโยงระหว่างคนที่เข้ามาสัมพันธ์กันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วยความสมัครใจ จุดรวมของชุมชน คือ การมีแนวคิดคล้ายกันมีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ชุมชนมีความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีกัน ด้วยความคิดเห็นตรงกันว่าต้องการที่จะพัฒนาและสร้างศักยภาพของชุมชนให้ดียิ่งขึ้นและมั่นคง ถึงแม้บางรายที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านก็เพื่อต้องการสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวที่อาศัยอยู่ให้หมู่บ้านดียิ่งขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจที่ล้มเหลวเมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา

4) กระบวนการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง พบว่า แม้ว่าสมาชิกผู้กู้จะยังคงยึดการทำงานบางอย่างในรูปแบบเดิม เมื่อมีความต้องการที่จะพัฒนาอาชีพของตนให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ สมาชิกผู้กู้มีความพยายามที่จะหาทางแก้ปัญหาจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และหาแนวทางแก้ไขเมื่อได้แนวทางแก้ไขแล้วสมาชิกก็นำไปปฏิบัติ เมื่อได้ทดลองทำแล้วผลเป็นอย่างไรก็นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาค่อยไปอีก พร้อมทั้งได้รับรู้ถึงข่าวสารต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อเป็นการนำมาปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 เป็นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาไว้เป็นหัวข้อดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการประเมินโครงการ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหินสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านวังหิน โดยการกระจายอำนาจและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
2. ทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ว่าเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
 - 2.1 ชุมชนสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาท้องถิ่นได้
 - 2.2 ชุมชนมีความสามารถบริหารจัดการกองทุนให้ดำเนินต่อไปได้
 - 2.3 ชุมชนมีการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาอาชีพ และสามารถแก้ปัญหาในเบื้องต้นได้
3. การมีส่วนร่วมในการทำงานในลักษณะเครือข่ายทั้งแนวราบและแนวตั้ง
4. ได้ทราบกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากปัญหาในชีวิตจริง

วิธีการดำเนินการ

1. ต้องศึกษาปรัชญา วัตถุประสงค์ กฎระเบียบในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านวังหินเพื่อทำความเข้าใจในการทำงาน
2. ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนกระบวนการ สภาพการดำเนินการ และเหตุการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้านวังหิน
3. ใช้ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล (CIPP Model) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนตัวแปรต่างๆที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบรายงานเพิ่มเติม
5. เมื่อได้ข้อมูลที่จะนำไปศึกษาแล้วก็นำมาแบ่งกลุ่มเพื่อนำไปวิเคราะห์หาข้อมูล
6. นำข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์แล้วมานำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบสัมมนา

ผลการดำเนินการ

ในหน่วยระบบ A จะประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ได้แก่ นโยบายของรัฐที่ชาวบ้านเข้าใจ เงิน 1 ล้านบาทที่ส่งผลให้กับชุมชน คณะกรรมการได้จากการเลือกตั้ง สมาชิกของกองทุนที่คณะกรรมการได้คัดเลือกตามจากการประชามหมู่บ้าน เงินกู้ที่ได้รับชำระคืนซึ่งยังไม่ได้มีการรับชำระคืนเนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดในการชำระเงินกู้คืน และบัณฑิตที่ได้รับหน้าที่มาประสานงานกับกองทุนให้ได้ทราบถึงระบบการดำเนินงานของกองทุนต่าง ๆ กระบวนการในการดำเนินการ ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้ตามคุณสมบัติที่ระเบียบได้ระบุไว้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจจากความรู้ที่ได้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การรับชำระหนี้ยังไม่เกิดขึ้นจึงไม่มีชั้นตอนนี้ การทำบัญชียังไม่ค่อยเป็นระบบนักที่ส่งได้ตอนนี้จะเป็นบัญชีผู้กู้ ช่วยหาตลาดยังไม่ดีนักเนื่องจากยังมีระบบพ่อค้าคนกลางอยู่ ส่วนผลผลิตจากการดำเนินการ ได้แก่ ผลจำนวนผู้ที่ได้กู้คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาจากสมาชิก 71 ราย ให้กู้ 61 ราย ยอดเงินที่ให้กู้จำนวนเงินจาก 1,000,000 บาทมีผู้กู้ไป 950,000 บาท เงินกองทุนสะสมเก็บจากเงินตั้งจะซึ่งได้ไม่มากมายนัก ชื่อเสียงของชุมชนเกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการทำงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับแก่สังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน จากความรักใคร่ สามัคคี ช่วยเหลือกันในหมู่คณะ

ในหน่วยระบบ B จะประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย ได้แก่ เงินกู้ที่ได้มาจากเงินกองทุนเป็นจำนวนตามที่ได้อนุมัติ และเงินกู้ต่าง ๆ เงินอื่น ๆ เป็นเงินที่ได้มากนอกเหนือจากเงินของรัฐบาลที่ให้กู้ สถานที่กับการหาวัตถุดิบเป็นไปตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง เทคนิคและวิธีทำงานจากประสบการณ์ของคนรุ่นก่อนสืบทอดกันมา และกำลังในการใช้งานที่ใช้ในการประกอบการไม่มากนัก ซึ่งจะประหยัดในการลงทุนค่าแรงงาน สำนับนักศึกษาจะคอยช่วยในการประสานงานในกระบวนการ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ถูกรวบรวม การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี ช่วยหาตลาดที่ดี การวิเคราะห์ประเมินผล และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนผลผลิตจากการดำเนินการ ได้แก่ รายได้ที่เป็นเงิน ผลผลิตที่ได้ดีจะนำชื่อเสียงที่ดีมาสู่ชุมชน และจากการเรียนรู้ของนักศึกษาทำให้ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน

อภิปรายผลการประเมินโครงการ

จากผลการประเมินโครงการที่ผ่านมาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านวังหินจะเห็นว่าเป็นการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาอาชีพจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้พัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาชุมชนถึงเศรษฐกิจจากของหมู่บ้านไปสู่ประเทศได้ จากผลที่ได้ชาวบ้านจะให้การประชุมประชามหมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด มีพลังในการรวมกลุ่มร่วมกันใช้ความคิดเพื่อช่วยกันพัฒนาชุมชน จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

2. การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน กับการจัดการบริหารกองทุน ยังไม่สามารถบอกได้ว่ากองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จะดำเนินกิจการไปได้สำเร็จจุดมุ่งตามเป้าหมายได้หรือไม่ เพราะการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ยังไม่มีการชำระเงินคืน เนื่องจากสัญญาในการชำระเงินเป็นรายปี จึงไม่สามารถได้ว่าจะมีผู้กู้นำเงินมาชำระคืนได้ครบทั้งเงินกู้และดอกเบี้ยหรือไม่ เพราะสิ่งที่บอกได้จึงเป็นการคาดคะเนที่ไม่ใช่ผลที่ออกมาเป็นจำนวนเงินให้สามารถตรวจสอบได้ในขณะนี้ ทำให้เกิดความมั่นคงของกองทุนไม่แน่นอนว่าจะได้รับเงินชำระคืนเท่ากับการคาดหวัง (95% ของผู้กู้) ได้แน่ชัดหรือไม่เมื่อถึงเวลากำหนดส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย

3. ชุมชนมีความรักใคร่ ผูกพันกันด้วยเหตุที่ความเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัยกันเสมือนญาติมาตั้งแต่สมัยรุ่นบรรพบุรุษจึงไม่ยากต่อการติดต่อสัมพันธ์กันในระหว่างชุมชน แต่ด้วยเหตุที่เศรษฐกิจเมื่อ 4-5 ปี ที่ผ่านมามีผู้ได้นักจึงทำให้สมาชิกของชุมชนบางกลุ่มต้องแยกย้ายออกไปหางานทำในพื้นที่อื่น เนื่องจากชุมชนยังไม่เกิดความหวงแหนชุมชนเท่าไรนัก แต่ก็เชื่อว่าจะไม่มีการรักชุมชน เพราะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันก็ได้แสดงถึงการดำรงชีวิตในแบบฉบับของชุมชนเป็นการแสดงความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของชุมชน สิ่งที่ยึดเหนี่ยวชาวบ้านที่ยังอาศัยอยู่น่าจะเป็นการดำรงชีพที่เป็นเอกลักษณ์ในตัวของชุมชนนั่นเอง

4. ชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาอาชีพของตนให้ดียิ่งขึ้นไป แต่การปฏิบัติที่ยึดถือในอดีตบางอย่างจะเป็นผลเสียต่อการดำเนินงานที่ดีในอนาคตซึ่งไม่น่าที่จะนำมาปฏิบัติ เนื่องจากชาวบ้านบางรายให้เหตุผลที่ว่าผลผลิตที่ออกมาจะไม่ทันต่อการจำหน่ายเพื่อผลกำไรที่ต้องการจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการเดิมอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังต้องการแก้ไขกันไป แต่ชุมชนก็ยังให้ความสนใจในสิ่งที่ดีที่อยู่รอบตัว พยายามศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนให้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งที่นำมาปฏิบัติต่อไป

5. ความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อการดำเนินงานของกองทุน โดยเริ่มตั้งแต่ก่อตั้งกองทุน ชาวบ้านมีความสนใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเข้าสมัครร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเล็งเห็นถึงประโยชน์ของกองทุนว่าสามารถกู้เงินมาเพื่อพัฒนาอาชีพของตนให้มีรายได้ดียิ่งขึ้น หลังจากดำเนินการปล่อยเงินกู้เรียบร้อยแล้ว ความสนใจของชาวบ้านจะเน้นที่การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ เพื่อผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ จำนวนมากและรายได้ที่ดี จะได้มีเงินมาชำระหนี้ของกองทุน เมื่อปลายเดือน คณะกรรมการจะมีการเรียกประชุม เพื่อบอกให้ทราบถึงการดำเนินงานของคณะกรรมการ และสอบถามถึงปัญหาในการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย แล้วให้ผู้กู้ลงบัญชีรายรับ - รายจ่ายต่อเดือนซึ่งจะทำให้ทราบถึงการทำงานของคณะกรรมการ และตัวผู้กู้แต่ละรายด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหินยังขาดการหมุนเวียนที่ช้าเนื่องจากระยะเวลาการส่งคืนเงินนานเกินไป (เป็นรายปี) จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการปล่อยเงินกู้ที่กำหนดระยะเวลาที่สั้นกว่าเดิม คือ แบ่งเป็นรายงวด 1 เดือน, 3 เดือน หรือ 6 เดือน บ้างในบางกรณีให้เห็นสมควร เช่น ในราย 1 เดือน ควรจะเป็นการปล่อยเงินกู้ของผู้กู้อาชีพค้าขาย เพราะเงินจะหมุนเวียนในการใช้จ่ายในช่วงเวลาที่สั้นได้ ส่วนการปลูกต้นหอม ระยะเวลาในการดำเนินงานจนถึงขั้นแล้วเสร็จนั้นคือการจำหน่ายจะใช้เวลาแค่ประมาณ 3 เดือน เพราะฉะนั้นควรที่มีการปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลาในการปล่อยเงินกู้ให้สั้นขึ้น ส่วนในราย 6 เดือน อาจจะเป็นการทำกรเกษตรที่ต้องใช้ระยะเวลาสั้นกว่าการปลูกต้นหอม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เนื่องจากกองทุนยังไม่มีมีการปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน เพราะเห็นว่ายังไม่จำเป็นในการปล่อยเงิน หากไม่กรณีที่เป็นมากนักก็ไม่ควรปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน เพื่อเงินที่มีอยู่ในกองทุนจะได้ใช้ในการหมุนเวียนในด้านอื่นต่อไป

2. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน มีการกำหนดสัญญาเป็นรายปี ในระหว่างสัญญาจึงไม่ค่อยมีการดำเนินงานกองทุนเท่าไรนัก จึงมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการเป็นระยะ โดยกำหนด 1-2 เดือนต่อการประชุมหนึ่งครั้ง เพื่อที่จะได้ทราบถึงการบริหารจัดการของกองทุน โดยรวมว่ามีการติดตามการทำงานของผู้นำไปถึงไหนเมื่อถึงเวลาที่จะชำระเงินจะได้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้จะมีกำลังในการชำระหนี้หรือไม่ และมีการจัดบันทึกการประชุมเพื่อนำมากล่าวในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านควรที่จะสามารถนำมาเปิดเผย หรือสามารถให้ชาวบ้านได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของกองทุนเพื่อเป็นการตรวจสอบบัญชีด้วยอีกทาง

3. การนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน เนื่องจากหมู่บ้านวังหินมีการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพเกษตร ระยะเวลาการส่งคืนเป็นรายปีถ้าคณะกรรมการไม่ได้ลงตรวจสอบจะไม่ทราบถึงการดำเนินการและมีผลรายได้เป็นอย่างไร จึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ให้สมาชิกผู้กู้ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายตลอดทุก 1 เดือนเพื่อเป็นการตรวจสอบว่านำเงินไปใช้ตามที่เสนอขอกู้จริง และรายได้ที่ได้จะเป็นตัวบอกถึงความสามารถในการชำระหนี้เมื่อถึงเวลาส่งคืนพร้อมดอกเบี้ย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ตรวจสอบความสนใจในการพัฒนาอาชีพจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ลงมาให้ความช่วยเหลือ โดยการเรียกประชุมในเรื่องความรู้ที่ได้มาและผลจากการดำเนินงาน

ตามที่ได้ปฏิบัติตาม และนำมาสรุปเป็นแบบแผน เพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนเก็บไว้เป็นประโยชน์ แก่คนรุ่นหลังได้

4. จากการวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้พบว่ามีบางประเด็นที่เป็นแนวทางที่จะนำมาค้นคว้าวิจัยต่อไป มีดังนี้

ข้อเสนอแนะ จากการที่ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลักและส่วนใหญ่ซึ่งมากกว่าครึ่งของอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพจะเป็นเรื่องของศัตรูพืชที่ทำลายพืช ผักของเกษตรกร จากการพูดคุยกับชาวบ้านจะบอกเป็นเสียงเดียวกันว่ายาที่ทำลายศัตรูพืชเหล่านี้ได้ดี คือ ยาฆ่าแมลงซึ่งมีราคาแพงทำให้ต้นทุนสูงและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค จึงเห็นควรจะศึกษาเรื่อง ทำอย่างไรให้เกษตรกรไทยทำการเกษตรอย่างมีคุณภาพและเป็นอาชีพที่ยั่งยืน

ตารางที่ 5 แสดงสถานะการเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กันยายน พ.ศ. 2545

ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน	สถานการณ์ปัจจุบัน
ก่อตั้งเมื่อ วันที่	30 มิถุนายน 2544
รับเงินโอน วันที่	15 ตุลาคม 2544
จำนวนสมาชิก	71 ราย
ปล่อยเงินกู้	61 ราย
จำนวนเงินปล่อยกู้	950,000 บาท
ยอดเงินคงเหลือ	50,000 บาท
อาชีพที่ขอกู้	
ด้านเกษตร	59 ราย
ด้านค้าขาย	2 ราย
ด้านบริหาร	-
ด้านอุตสาหกรรม	-
อื่น ๆ	-
ดอกเบี้ย / ปี	3%

หมายเหตุ ยังประเมินผลของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน ไม่ได้ เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาชำระหนี้

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน มาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง.

2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง. 2545.

ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **วิชาการวิจัยชุมชน.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง. 2545. **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). **ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย.** กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเคียวการพิมพ์.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒน การพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคลอง. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน. นครราชสีมา.**

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย.** สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. **คู่มืออาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.**

ชฎานิส พงษ์ชยธร. 2545. “รายงานการศึกษาชุมชน”.

จ.อ.ประสิทธิ์ อินทร์จ้อหอ, พิพัฒนาส บุญเทียน. วัลลวงตอง ร.ศ. 130. พระจำเอก ประสิทธิ์
ธมมาโร, 2543 : 15.

ไสว บุญมา. 2543. เศรษฐกิจพอเพียง : ภูมิปัญญาชาติไทย. สำนักพิมพ์กรุงเทพฯ บี.เอ.ดีฟริง.

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. 2543. เศรษฐกิจพอเพียงพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.

ธนาคารแห่งชาติ. 2543. รายงานการศึกษาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือน.

